

РЕШЕНИЕ

№ 6655

гр. София, 12.04.2024 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

СОФИЙСКИ РАЙОНЕН СЪД, 25 СЪСТАВ, в публично заседание на осми април през две хиляди двадесет и четвърта година в следния състав:

Председател: **ЙОАННА Н. СТАНЕВА**

при участието на секретаря **НАДЯ Г. НАЙДЕНОВА**
като разгледа докладваното от **ЙОАННА Н. СТАНЕВА** Гражданско дело № 20231110158111 по описа за 2023 година

Предявен е от К. К. М. срещу ДРУЖЕСТВО осъдителен иск с правно основание чл. 55, ал. 1, пр. 1 ЗЗД за осъждане на ответника да заплати за сумата от 722 лева /след увеличение на иска, допуснато с протоколно определение от 08.04.2024г./, недължимо платена по недействителен Договор за потребителски кредит № 4393473 от 07.02.2022г., ведно със законната лихва от подаването на исковата молба - 23.10.2023г., до окончателното ѝ изплащане.

Ищецът твърди, че на 07.02.2022г. е сключил с ДРУЖЕСТВО договор за кредит № 4393473, по силата на който това му била предоставена сумата 1500,00 лева, с вид на вноската двуседмична, при посочен ГПР 47,92 % и ГЛП 40 %. Посочва, че по договора страните се съгласили задълженията на кредитополучателя да бъдат обезпечени при едно от следните условия: две физически лица поръчители, отговарящи на кумулативно посочени в договора условия, банкова гаранция или представяне на сключен договор за гарантиране на задълженията с дружество, одобрено от кредитодателя. На същата дата с ДРУЖЕСТВО бил сключен договор за предоставяне на гаранция № 4393473, по силата на който ответникът бил поел задължение да обезпечи задълженията на кредитополучателя по договора срещу заплащане на възнаграждение в размер на 598,18 лева - платими разсрочено на падежите на вноските по договора за кредит и заедно с тях. Задълженията по договора за поръчителство се твърди да са изцяло погасени от ищеца. Навежда твърдения, че договорът за потребителски кредит, както и договорът за поръчителство са нищожни на основание чл. 22 от ЗПК вр. чл. 26, ал. 1 и ал. 2 от ЗЗД, тъй като противоречат на законоустановените императивни правила. Смята, че същите са нищожни на основание чл. 10, ал. 1 вр. чл. 22 от ЗПК, тъй като не била спазена предвидената от закона форма. Посочва, че всички разменени между доставчиците и потребителя електронни съобщения не отговарят на императивните

изисквания на ЗЕДЕУУ, тъй като не била спазена предвидената процедура за удостоверяване на техния действителен автор. Смята, че е нарушено изискването процесните договори да са написани по ясен и разбираем начин, като всички елементи на договорите да се представят с еднакъв по вид, формат и размер шрифт - не по-малък от 12, в два екземпляра - по един за всяка от страните по договорите. Посочва, че не са му предоставени подписани от кредитодателя Общи условия към договора за потребителски кредит, същият не се е съгласил с тях, не ги е подписал, респ. последните не го обвързват. Счита, че договорът за потребителски кредит е нищожен на основание чл. 11, ал. 1, т. 7 вр. чл. 22 от ЗПК, тъй като не е посочен съществен елемент от неговото съдържание, а именно общият размер на кредита. Сочи, че договорът за потребителски кредит е нищожен на основание чл. 11, ал. 1, т. 10 вр. чл. 22 от ЗПК, тъй като не е налице съществен елемент от неговото съдържание, а именно годишният процент на разходите /ГПР/ по кредита, както и общата сума, дължима от потребителя, при посочване на взетите предвид допускания, използвани при изчисляване на годишния процент на разходите, по определения в приложение № 1 към ЗПК начин. Посочва, че липсва ясно разписана методика на формиране на ГПР по кредита, а именно кои компоненти точно са включени в него и как се формира посоченият в договора ГПР от 47,92 %, което било в пряко противоречие с императивните изисквания на чл. 19, ал. 1 вр. чл. 10, ал. 2 и чл. 10а, ал. 2 и 4 от ЗПК, като в договора единствено бил посочен фиксиран лихвен процент по заема от 40,00 %, без обаче да става ясно как тази стойност се съотнася към ГПР по договора. Освен посочената възнаградителна лихва, в съдържанието на договора не били включени всички останали такси и разходи, индивидуализирани по вид и размер, и водещи до различен размер на ГПР от посочения. Твърди, че в договора за потребителски кредит е налице грешно посочен размер на ГПР, а действителният такъв /в размер на 105,02 % за конкретния договор/ е над максимално установения праг на ГПР, предвиден в императивната разпоредба на чл. 19, ал. 4 от ЗПК, като в тази връзка не е посочена и общата сума, дължима от доверителя ми. Посочва, че ответникът е свързано лице с кредитодателя, като разходът по договора за поръчителство е сигурен и изначално известен на кредитора, същевременно възнаграждението за поръчителя не е включено в ГПР, с което се заобикаля чл. 19, ал. 4 ЗПК. На това основание счита и че договорът за кредит е недействителен на основание чл. 22 ЗПК, вр. с чл. 11, ал. 1, т. 10 ЗПК, тъй като в ГПР не е включено възнаграждението по договора за поръчителство. Счита, че и договорът за предоставяне на поръчителство е нищожен - лишен от основание, тъй като в полза на потребителя не се предоставя услуга, с него не се целяло реално обезпечаване на договора за заем, тъй като в договора за поръчителство се уговаряло възнаграждение, което впоследствие ще бъде разпределено като печалба на ДРУЖЕСТВО, доколкото с ответника са свързани дружества, цели се да се заобиколи чл. 19, ал. 4 ЗПК, както и поради противоречие с добрите нрави, тъй като сумата, която е уговорена като възнаграждение била в размер на повече от половината от сумата по отпуснатия заем. Сочи, че според разпоредба на чл. 19, ал. 4 от ЗПК, ГПР не може да бъде по-висок от пет пъти размера на законната лихва по просрочени задължения в левове или във валута, определена с постановление на Министерския съвет на Република България, което означава, че лихвите и разходите по

кредита не могат да надхвърлят 50 % от взетата сума, с оглед на което счита, че на основание чл. 19, ал. 5 от ЗПК, клаузи в договор, надвишаващи определените по ал. 4, са нищожни. Навежда твърдения, че грешното посочване на размера на ГПР следва да се приравни на хипотезата на непосочен ГПР по смисъла на чл. 11, ал. 1, т. 10 от ЗПК, респективно целият договор следва да се обяви за недействителен на основание чл. 22 от ЗПК. Твърди, че клаузата за възнаградителна лихва /ГЛП/ е нищожна поради противоречие с добрите нрави, тъй като надвишава трикратния размер на законната лихва за необезпечени заеми, респ. двукратния размер на законната лихва за обезпечени заеми. На самостоятелно основание счита, че договорът за потребителски кредит е нищожен на основание чл. 11, ал. 1, т. 11 вр. чл. 22 от ЗПК, тъй като не е посочен съществен елемент от неговото съдържание, а именно условията за издължаване на кредита от потребителя, включително погасителен план, съдържащ информация за размера, броя, периодичността и датите на плащане на погасителните вноски, последователността на разпределение на вноските между различните неизплатени суми, дължими при различни лихвени проценти за целите на погасяването. Твърди, че в договора не е посочен съществен елемент от неговото съдържание, а именно наличието или липсата на право на отказ на потребителя от договора, срока, в който това право може да бъде упражнено, и другите условия за неговото упражняване, включително информация за задължението на потребителя да погаси усвоената главница и лихвата съгласно чл. 29, ал. 4 и 6 от ЗПК, както и за размера на лихвения процент на ден. Посочва, че са налице явно неизгодни условия по процесния договор с оглед драстичното несъответствие и несъразмерност в стойността на насрещните престации. В условия на евентуалност, в случай, че съдът приеме договорите за валидни и действителни, посочва, че са нищожни на основание чл. 26, ал. 1, пр. 1 от ЗЗД поради нарушение на закона, чл. 26, ал. 1, пр. 2 от ЗЗД поради нарушаване на добрите нрави, респективно на основание чл. 146 от ЗЗП поради неравноправност, отделните клаузи от процесните договори. Навежда твърдения, че съгласно разпоредбата на чл. 23 от ЗПК „Когато договорът за потребителски кредит е обявен за недействителен, потребителят връща само чистата стойност на кредита, но не дължи лихва или други разходи по кредита“. Искането към съда е да уважи предявения иск. Претендира разноски.

В срока по чл. 131, ал. 1 ГПК ответникът не е подал отговор на исковата молба. На 28.02.2024г. е постъпило становище от ДРУЖЕСТВО, с което оспорват предявения иск. Искането към съда е да отхвърли предявения иск. Претендират разноски.

Съдът, като съобрази доводите на страните и събраните доказателства, поотделно и в тяхната съвкупност, съгласно правилата на чл. 12 ГПК, намира за установено следното от фактическа и правна страна:

В доказателствена тежест на ищеца по иска с правно основание чл. 55, ал. 1, пр. 1 ЗЗД е да докаже факта на плащане на процесната сума на ответника.

В доказателствена тежест на ответника е да установи наличието на валидно правоотношение по договор за заем, размера и изискуемостта на вземанията по него, в това число и наличието на валидни клаузи, от които произтича процесното вземане, че са

индивидуално уговорени, респ. че е налице основание за получаването на сумата.

В конкретния случай от приетия препис от Договор за паричен заем № 4393473 от 07.02.2022г., сключен между К. К. М. и ДРУЖЕСТВО, се установява, че страните са договорили отпускане на потребителски кредит в размер от 1500 лева със срок от 22 седмици, 11 броя вноски, при фиксиран годишен лихвен процент 35 %, както и годишен процент на разходите на заема от 41,11 %.

В чл. 4, ал. 1 от договора е предвидено, че заемателят се задължава в срок до три дни, считано от датата на сключване на настоящия договор да предостави на заемотателя едно от следните обезпечения: 1. Две физически лица-поръчители, всяко от които да отговаря на следните изисквания: да представи служебна бележка от работодател за размер на трудово възнаграждение; нетният размер на трудовото му възнаграждение да е в размер над 1000 лева; да работи по безсрочен трудов договор; да не е заемател или поръчител по друг договор за паричен заем, сключен с ДРУЖЕСТВО; да няма неплатени осигуровки за последните две години; да няма задължения към други банкови и финансови институции или ако има – кредитната му история в ЦКР към БНБ една година назад да е със статус не по-лош от „Редовен“; поръчителят подписва договор за поръчителство. 2. Банкова гаранция с бенефициер – заемотателя, за сумата по чл. 2, т. 7 със срок на валидност 30 дни след крайния срок за плащане на задълженията по настоящия договор. 3. Одобрено от заемотателя дружество-гарант, което предоставя гаранционни сделки.

От представения погасителен план към договора за кредит се установява, че в същия е включено възнаграждение за предоставяне на гаранция в общ размер от 598,18 лева /11 x 54,38 лева/.

От заключението на вещото лице по ССЧЕ се установи, че общият размер на заплатената от ищеца сума по договора за кредит е в размер от 2222 лева, с която сума са погасени следните задължения: 1500 лева, главница; 123,82 лева, възнаградителна лихва и 598,18 лева, поръчителство. Вещото лице е посочило, че ако при изчисляване на ГПР се вземе предвид размерът на общо изплатената сума от 2222 лева с включено възнаграждение за поръчител, то при срок на кредита от 11 двуседмични вноски ГПР ще бъде в размер от 497,65 процента.

При тълкуване на разпоредбите от договора за кредит и събраните по делото доказателства съдът намира следното:

Уреденият в чл. 138 и сл. от ЗЗД договор за поръчителство представлява съглашение за учредяване на обезпечение, поради което има акцесорен характер спрямо правоотношението, за вземанията по което се поема поръчителството, но въпреки това представлява самостоятелно съглашение, чиято правна валидност следва да се преценява отделно. Макар законът да го урежда като едностранен безвъзмезден договор, няма правна пречка в рамките на свободата на договаряне, поръчителството да бъде уговорено като двустранно възмездно правоотношение. Съгласно чл. 138, ал. 2, изр. 1 ЗЗД поръчителство може да съществува само за действително задължение и щом договорът, за който се

поръчителства /в случая договор за потребителски кредит/ е недействителен, то същият не може да породи действително задължение, за което да носи отговорност поръчителят. Доколкото се касае за отделна правна сделка, недействителността на договора за потребителски кредит сама по себе си не води автоматично до недействителност и на договора за поръчителство, но поръчителят не би могъл да отговаря за изпълнение на несъществуващо задължение, основано на нищожно правоотношение.

Различно, обаче, е положението в случаите, в които договорът за поръчителство само формално представлява отделна гаранционна сделка, а в действителност се явява част от кредитното правоотношение. В тези случаи поръчителство не съществува, а целта на сделката е да се уговори допълнително възнаграждение за кредитора по договора за потребителски кредит, в нарушение на изискванията на чл. 19, ал. 4 ЗПК, както и на чл. 11, ал. 1, т. 10 ЗПК. Доколкото в тези хипотези се цели постигане на запретен от закона правен резултат чрез използване на законни средства /съставляващо дефиницията за заобикаляне на закона/, то договорът за поръчителство е нищожен на основание чл. 26, ал. 1, пр. 2 ЗЗД и обстоятелството, че той формално е сключен с различен правен субект от кредитора, не може да доведе до неговото саниране.

Настоящата хипотеза е именно такава поради следните причини. На първо място това е така, защото от извършената от съда служебна справка по партидата на ДРУЖЕСТВО в публичния ТРРЮЛНЦ се установява, че към датата на сключване на процесния договор за поръчителство /07.02.2022г./, както и към настоящия момент, едноличен собственик на капитала на дружеството-поръчител е ДРУЖЕСТВО – кредитор по договора за паричен заем, поради което двете дружества са свързани лица по смисъла на пар. 1, ап. 1, т. 5 от ДР на ТЗ. Същевременно от клаузата на чл. 4, т. 3 от договора за предоставяне на паричен заем /с характер на договор за потребителски кредит/ се установява, че в хипотезата на обезпечение на заема чрез дружество-поръчител /каквато е настоящата хипотеза/, то следва да бъде одобрено от кредитора, т.е. кредиторът едностранно определя кое дружество да бъде поръчител по кредита. На следващо място от съдържанието на приетия като доказателство погасителен план по договора за заем /л. 6 от делото/ се установява, че възнаграждението на поръчителя е разсрочено на погасителни вноски, чиито падежни дати се определят от падежите на погасителните вноски по договора за потребителски кредит. По делото не е представен договор за предоставяне на поръчителство въпреки указанията на съда, дадени по чл. 190 ГПК, с оглед на което не е установено наличие на основание ответното дружество да е овластено да приема вместо поръчителя изпълнение на задължението на потребителя за плащане на възнаграждение по договора за поръчителство. От приетата ССЧЕ, обаче, се установи, че всички плащания по договора, включително възнаграждението за поръчител, са извършени именно в полза на ДРУЖЕСТВО и са осчетоводени от ответното дружество.

От гореизложеното следва, че е налице договор за поръчителство, сключен с предварително определено от кредитора по договора за потребителски кредит юридическо лице-поръчител, представляващо свързано с кредитора дружество, като в погасителния план на договора за кредит е включено възнаграждението за поръчител, заедно с погасителните

вноски по кредита и същото е платено именно на кредитодателя. При тази правна конструкция поръчителят нито носи риска от неизпълнение, нито реално получава уговореното възнаграждение, нито упражнява суброгационните си права при плащане. Единственият правен и икономически ефект от сделката е кумулиране в полза на ДРУЖЕСТВО на допълнителен финансов приход от 598,18 лева, представляващ престацията на потребителя по гаранционната сделка.

При липсата на който и да било от елементите от същественото съдържание на договора за поръчителство се налага изводът, че процесната сделка не представлява такъв договор, а по съществото си е съглашение за въвеждане на допълнително възнаграждение за кредитора по договора за потребителски кредит, чието възникване му е било известно при сключването на договора /чл. 4, т. 3 от договора за паричен заем/. Следователно възнаграждението по договора за предоставяне на поръчителство представлява част от общия разход по кредита за потребителя по смисъла на пар. 1, т. 1 от ДР на ЗПК, и е следвало да бъде включено при изчисляване на годишния процент на разходите съгласно чл. 19, ал. 1 ЗПК. В случая това не е сторено, поради което договорът за кредит се явява сключен в нарушение на императивните изисквания на чл. 19, ал. 4 ЗПК и чл. 11, ал. 1, т. 10 ЗПК. От заключението на вещото лице се установи, че ако възнаграждението за поръчител е било включено при определяне на размера на ГПР, то същият би бил 497,65 процента. Т.е. надвишаващ 8 пъти размера, предвиден в чл. 19, ал. 4 ЗПК. При това положение посоченият в договора годишен процент на разходите не позволява на потребителя да прецени икономическите последици от сключването на сделката, каквото именно е предназначението на ГПР, а ГПР който изначално не е годен да изпълни своето предназначение, не е правно валиден. Ето защо в случая е налице нарушение на чл. 11, ал. 1, т. 10 ЗПК – непосочване на годишен процент на разходите, и приложение следва да намери нормата на чл. 22 ЗПК, а не тази на чл. 19, ал. 5 ЗПК.

С оглед гореизложеното съдът намира, че процесният договор за кредит е недействителен на основание чл. 22 ЗПК. Съгласно чл. 23 ЗПК, когато договорът за потребителски кредит е обявен за недействителен, потребителят връща само чистата стойност на кредита, но не дължи лихва или други разходи по кредита.

От приетата ССЧЕ, която съдът кредитира на основание чл. 202 ГПК като пълно и компетентно изготвена се установява, че ищецът е платил на ответното дружество-кредитодател, ведно с останалите дължими плащания по договора за кредит и възнаграждение за трето лице-гарант в размер на сумата от 598,18 лева по договора за поръчителство. Ответникът не ангажира никакви доказателства относно наличие на основание да получи установената сума като възнаграждение за поръчителство. Още повече, че предоставената с договора за гаранция услуга не е в полза на ищеца, а единствено на ответника. Съдът приема, че плащането на възнаграждението по договора за гарант/поръчителство подлежи на връщане от ответното дружество на първо място защото за него не е доказано основание да го получи, а на следващо и самостоятелно основание защото не са въведени твърдения, респ. ангажирани доказателства да го е превел на третото

и неучастващо по делото лице-гаранта по договора. С оглед на което по делото е установена липсата на правно основание за размястване на блага между правните субекти без значение от облигационните отношения на страните с трети лица. В този смисъл са и Решение № 6645 от 21.12.2023г. на СГС по в. гр. д. № 7936/2023г., Решение № 4058 от 20.07.2023г. на СГС по в. гр. д. № 7753/2022г. Ето защо, и при приложение на неблагоприятните последици на правилата за разпределение на доказателствената тежест, съдът следва да приеме, че сумата от 598,18 лева е получена и задържана от ответника без основание.

От приетото експертно заключение по ССЧЕ се установява, че ищецът е платил в погашение на задълженията си по договора на ответника сума в общ размер от 2222 лева при чиста стойност на кредита от 1500 лева, в която сума е включена и възнаградителна лихва в размер от 123,82 лева.

С оглед твърденията в исковата молба следва да бъде уточнено, че по делото не се установява да е била начислена такса за събиране на просрочени задължения по договора за потребителски кредит, респ. същата да е била платена от ищеца.

Поради което предявеният иск за връщане на сумата от 722 лева, формирана като сбор от платената възнаградителна лихва по недействителния договор за кредит в размер от 123,82 лева и сумата от 598,18 лева, представляваща неоснователно получена сума за възнаграждение за предоставяне на поръчителство, е основателен и следва да бъде уважен изцяло.

По разноските.

При този изход от спора, право на разноски има единствено ищецът. Същият е сторил разноски за държавна такса в размер от 50 лева и депозит за ССЧЕ в размер от 300 лева, поради което следва да му се присъдят разноски в общ размер от 350 лева. В производството по делото ищецът К. М. е бил представляван безплатно от адв. Г. Ч. съгласно представения Договор № 061180 за правна защита и съдействие от 26.01.2024г., поради което и на основание чл. 38, ал. 2 ЗАДВ, в полза на адв. Ч. следва да бъде определено адвокатско възнаграждение в размер на 400 лева. При определяне на размера на дължимото адвокатско възнаграждение съдът взе предвид изводите в Решение на СЕС по дело С-438/22 от 25.01.2024г., като намира, че с оглед горепосоченото решение на СЕС следва да откаже приложението на националната правна рамка, определяща размера на адвокатските възнаграждения /НМРАВ/ и да определи размер на адвокатско възнаграждение съобразно фактическата и правна сложност на делото. Съдът отчете обстоятелството, че делото е приключило в едно съдебно заседание без изслушване на свидетели с приемане на заключение на вещо лице, както и че се касае за дело с обичайна за този тип дела сложност, като в проведеното съдебно заседание не са присъствали представители на страните. С оглед на което съдът намира, че възнаграждение в размер на 400 лева отговаря на фактическата и правна сложност на делото, както и на извършените от процесуалния представител правни действия, изразяващи се в подаване на искова молба и молби-становища.

Предвид изложените съображения, съдът

РЕШИ:

ОСЪЖДА ДРУЖЕСТВО, ЕИК *****, със седалище и адрес на управление: АДРЕС да заплати на К. К. М., ЕГН *****, с адрес: АДРЕС, на основание чл. 55, ал. 1, пр. 1 ЗЗД сумата от **722** лева, недължимо платена сума по недействителен Договор за потребителски кредит № 4393473 от 07.02.2022г., ведно със законната лихва от датата на подаването на исковата молба - 23.10.2023г., до окончателното ѝ изплащане, както и на основание чл. 78, ал. 1 ГПК сумата от **350** лева, представляваща сторените по делото разноси.

ОСЪЖДА ДРУЖЕСТВО, ЕИК *****, със седалище и адрес на управление: АДРЕС да заплати на адв. Г. Г. Ч. от САК, ЕГН *****, с адрес на упражняване на дейността: АДРЕС на основание чл. 38 ЗАдв. сумата от **400** лева, представляваща възнаграждение за осъществено безплатно процесуално представителство по делото на К. К. М..

РЕШЕНИЕТО може да бъде обжалвано с въззивна жалба пред Софийски градски съд в двуседмичен срок от връчването му на страните.

Съдия при Софийски районен съд: _____